

Soudní poplatky

Asistent soudce není podle zvláštních právních předpisů oprávněn rozhodnout o žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků v řízení o žalobě, jíž se žalobce domáhá určení pravosti, výše a pořadí popřené pohledávky, které je rozhodnutím o věci samé v incidenčním sporu.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 2038/2014, ze dne 25.6.2014)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce L, s.r.o. se sídlem v P., zastoupeného Mgr. P.M., advokátem se sídlem v P., proti žalovaným 1) JUDr. J. Š., zastoupené Mgr. J.V., advokátem se sídlem v P., 2) Ing. M. Š., a 3) J. K., o žalobě pro zmatečnost podané žalobcem proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. srpna 2011, č. j. 58 Cm 30/2010 - 37, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 1 Cm 33/2011, o dovolání žalobce proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. května 2013, č. j. 4 Co 36/2013 - 42, tak, že usnesení vrchního soudu v napadené části výroku, jímž potvrdil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. ledna 2013, č. j. 1 Cm 33/2011 - 36, ve výroku, jímž žalobci nebylo přiznáno osvobození od placení soudních poplatků, a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. ledna 2013, č. j. 1 Cm 33/2011 - 36, ve výroku, jímž žalobci nepřiznal osvobození od soudních poplatků, se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Městský soud v Praze usnesením ze dne 19. srpna 2011, č. j. 58 Cm 30/2010 - 37, vydaným (pověřenou) asistentkou soudce Mgr. Martou Malinovskou, zamítl v řízení o žalobě žalobce, jíž se domáhal určení pravosti, výše a pořadí popřené pohledávky vůči J. K. ve výši 5.200.000,- Kč, přihlášené do konkursního řízení vedeného u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 52 K 92/97, jeho návrh ze dne 10. 1. 2011 na osvobození od soudních poplatků, odůvodněný tím, že na jeho majetek byl usnesením Městského soudu v Praze ze dne 15. 7. 2010, č. j. MSPH 76 INS 8711/2009-B-12, prohlášen konkurs. Soud prvního stupně ze spisu Městského soudu sp. zn. 52 K 92/97 zjistil, že žalobce jakožto věřitel č. 43 dne 6. 12. 1999 přihlásil do tohoto konkursního řízení pohledávku za úpadcem J. K. ve výši 5.200.000,- Kč z titulu směnky vlastní, kterou vystavil na zaplacení kupní ceny za převod nemovitostí, zapsaných na listu vlastnictví č. 2227 u Katastrálního úřadu Praha - město, podle kupní smlouvy ze dne 21. 8. 1997, uzavřené mezi ním jako kupujícím a úpadcem jako prodávajícím, a že dne 18. 3. 2004 popřel správce konkursní podstaty přihlášku této pohledávky co do důvodů i výše s odůvodněním, že směnkou zaplacené nebylo, neboť ta postrádá základní náležitosti. Z přihlášky pohledávky konkursního věřitele č. 43 zjistil, že směnečná suma nebyla dosud věřitelem prodávajícím (úpadci) zaplacená, neboť nemovitosti na něj jako na nového vlastníka nepřešly, a že úpadce směnku nepředložil žalobci k proplacení. Dále soud prvního stupně v odůvodnění rozhodnutí uvedl, že z insolvenčního spisu Městského soudu v Praze sp. zn. MSPH 76 INS 8711/2009, je mu známo, že pohledávku uplatněnou žalobcem přihláškou v konkursním řízení pod sp. zn. 52 K 92/97 insolvenční správce do majetkové podstaty insolvenčního dlužníka nezapsal; insolvenční dlužník (žalobce) je tedy aktivně legitimován „k podání předmětné žaloby“. Při rozhodnutí o návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků soud prvního stupně vycházel z ustanovení § 138 občanského soudního řádu a dovedl, že nedošlo-li k zaplacení kupní ceny podle kupní smlouvy ze dne 21. 8. 1997 ani k převodu předmětných nemovitostí na kupujícího, kupní smlouva podle jejího bodu V. z důvodu nezaplacení kupní ceny od počátku zanikla. Dospěl k závěru,

že žalobce by ve sporu o určení pravosti popřené pohledávky neuspěl, neboť jím přihlášená pohledávka ve výši 5.200.000,- Kč nevznikla, a žalobcem uplatněný nárok tudíž neexistuje. Z jeho strany tak jde o zřejmě bezúspěšné uplatňování práva a proto předpoklady pro osvobození žalobce od soudních poplatků nejsou dány.

Usnesením ze dne 16. 9. 2011, č. j. 58 Cm 30/2010 - 39, vydaným asistentkou soudce Mgr. Martou Malinovskou, Městský soud v Praze řízení o žalobě na určení pravosti, výše a pořadí popřené pohledávky „z důvodu nezaplacení soudního poplatku za podání žaloby podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. [549/1991](#) Sb. zastavil“ a rozhodl, že „žalování nemají podle ustanovení § 146 odst. 2 věty první o. s. ř. právo na náhradu nákladů řízení, neboť jim žádné nevznikly“.

Proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. srpna 2011, č. j. 58 Cm 30/2010 - 37, podal žalobce dne 20. 9. 2011 u Městského soudu v Praze žalobu pro zmatečnost, kterou odůvodnil zejména tím, že napadené usnesení vydala asistentka soudce, ačkoli podle ustanovení § 138 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, měl správně rozhodovat předseda senátu. Současně žalobce navrhl, aby soud ve smyslu ustanovení § 235c občanského soudního řádu „nařídil odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí o věci“.

Řízení o žalobě pro zmatečnost podané žalobcem soudu dne 20. 9. 2011, bylo usnesením Městského soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 58 Cm 30/2010, vyloučeno podle ustanovení § 112 odst. 2 občanského soudního řádu k samostatnému řízení.

Podáním ze dne 27. 12. 2011 žalobce požádal o osvobození od soudních poplatků pro řízení o žalobě pro zmatečnost z důvodu, že na jeho majetek byl usnesením Městského soudu v Praze ze dne 15. 7. 2010, č. j. MSPH 76 INS 8711/2009-B-12, prohlášen konkurs. V tomto podání též poukázal na to, že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 6. 9. 2011, č. j. 58 Cm 3/2010 - 79, mu osvobození od soudních poplatků bylo v plném rozsahu přiznáno.

Městský soud v Praze usnesením ze dne 29. ledna 2013, č. j. 1 Cm 33/2011 - 36, vydaným asistentkou soudce Mgr. Kristýnou Zemanovou, žalobci nepřiznal osvobození od soudních poplatků (výrok I.) a zamítl jeho návrh „na nařízení odkladu“ vykonatelnosti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. 8. 2011, č. j. 58 Cm 30/2010 - 37 (výrok II.). Svě rozhodnutí odůvodnil tím, že v tomto případě osvobození úpadce (žalobce) od soudních poplatků brání to, že se jedná o zřejmě bezúspěšné uplatňování práva ve smyslu ustanovení § 138 občanského soudního řádu. Opírá-li totiž žalobce přípustnost žaloby pro zmatečnost o ustanovení § 229 odst. 1 písm. f) občanského soudního řádu, tedy o to, že soud byl nesprávně obsazen, když o jeho návrhu na osvobození od soudních poplatků rozhodla asistentka soudce namísto předsedy senátu, jde o argumenty zjevně neopodstatněné a o žalobu neúspěšnou, neboť podle ustanovení § 36a odst. 4 a 5 zákona č. [6/2002](#) Sb. ve spojení s ustanovením § 10 odst. 3 písm. e) zákona č. [121/2008](#) Sb. může asistent soudce rozhodovat ve věcech soudních poplatků, včetně rozhodování o osvobození od povinnosti platit soudní poplatek, rozhodování o zastavení řízení z důvodu nezaplacení poplatku a zrušení uvedeného rozhodnutí, s výjimkou případů, kdy uložení povinnosti zaplatit poplatek souvisí s rozhodnutím ve věci samé. Dospěl k závěru, že „žaloba pro zmatečnost není přípustná ani důvodná“ a že se tak jedná o zřejmě bezúspěšné uplatňování práva, což znamená nesplnění jedné ze dvou zákonných podmínek, které musí být kumulativně splněny k tomu, aby soud mohl osvobození od soudních poplatků přiznat. Návrh na „nařízení odkladu vykonatelnosti“ usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. 8. 2011, č. j. 58 Cm 30/2010 - 37, soud prvního stupně rovněž zamítl, neboť se jím účastníkům neukládá žádná povinnost, která by mohla být předmětem výkonu rozhodnutí nebo exekuce.

Usnesením ze dne 29. 1. 2013, č. j. 1 Cm 33/2011 - 37a, vydaným asistentkou soudce Mgr. Kristýnou Zemanovou, Městský soud v Praze vyzval žalobce, aby do 3 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatil

soudní poplatek „za žalobu, který činí podle položky č. 17 Sazebníku soudních poplatků 5.000,- Kč“.

K odvolání žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. ledna 2013, č. j. 1 Cm 33/2011 - 36, Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 2. 5. 2013, č. j. 4 Co 36/2013 - 42, usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud vycházel z názoru, že žalobcem uplatněný zmatečnostní důvod uvedený v ustanovení § 229 odst. 1 písm. f) o. s. ř. by v dané věci přicházel v úvahu, pokud by asistentka soudce, která vydala žalobou napadené usnesení, k tomu nebyla podle zvláštních předpisů oprávněna. V tomto ohledu s odkazem na ustanovení § 36 odst. 1 a § 38a občanského soudního řádu, na ustanovení § 10 odst. 1 a § 10 odst. 3 zákona č. [121/2008](#) Sb., a na ustanovení § 36a odst. 4 a 5 zákona č. [6/2002](#) Sb., dovodil, že možnost vyššího soudního úředníka rozhodovat o osvobození od soudních poplatků výslovně umožňuje ustanovení § 10 odst. 3 písm. e) zákona č. [121/2008](#) Sb., a že takové rozhodování tedy přísluší i asistentu soudce. Aniž by předjímal rozhodnutí o žalobě, dospěl odvolací soud k závěru, že v dané věci jde o zjevně bezúspěšné uplatňování práva, a není tak naplněn kumulativní požadavek na splnění předpokladů k osvobození od soudních poplatků podle ustanovení § 138 občanského soudního řádu. Odvolací soud se dále ztotožnil i se závěrem soudu prvního stupně, že podle žalobou napadeného usnesení, které je asistent soudce oprávněn vydat podle ustanovení § 11 zákona č. [121/2008](#) Sb., nemůže být nařízen výkon rozhodnutí, a proto rozhodnutí o odkladu vykonatelnosti nepřipadá v úvahu. Za nepřipadný považoval odkaz odvolatele na ustanovení § 14 odst. 3 občanského soudního řádu, jelikož z obsahu spisu ani z odvolání nevyplývá, že by ve věci „rozhodovali vyloučený soudce nebo jeho asistentka“.

Usnesení odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním, podaným prostřednictvím advokáta JUDr. Petra Mikyska (jenž mu by ustanoven usnesením Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2014, č. j. 1 Cm 33/2011 - 75, k ochraně jeho zájmů v dovolacím řízení, a současně mu tímto usnesením bylo přiznáno osvobození od soudního poplatku z dovolání). Přípustnost dovolání dovozuje žalobce z toho, že „napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu“. Nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že oprávnění asistenta soudce rozhodovat o osvobození od soudních poplatků mu umožňuje ustanovení § 10 odst. 3 písm. e) zákona č. [121/2008](#) Sb. Poukazuje na náleží Ústavního soudu ze dne 22. května 2013, Pl. ÚS 31/10, kterým bylo ustanovení § 10 zákona č. [121/2008](#) Sb. zrušeno, a z jehož závěru mj. vyplývá, že základním pravidlem ústavního charakteru je výkon soudnictví soudcem (srov. čl. 81, čl. 82 odst. 1 a čl. 94 odst. 2 Ústavy ČR), přičemž podíl ostatních osob na něm je výjimkou z pravidla, a že při posouzení rozsahu této výjimky je třeba aplikovat východiska soudnictví demokratického právního státu, jehož nezbytnou vlastností je soudcovská nezávislost, resp., že ústavněprávní odpovědnost za výkon soudnictví nesou soudci, a je i v jejich vlastním zájmu se této odpovědnosti nevyhýbat. I když v době, kdy odvolací soud rozhodl o odvolání, mu tento náleží nebyl znám, ustanovení § 10 odst. 3 písm. e) zákona č. [121/2008](#) Sb. na danou věc nedopadalo, neboť soudem prvního stupně (asistentkou soudce) bylo rozhodováno o osvobození od soudních poplatků pro řízení o žalobě pro zmatečnost, tedy „pro věc samu“; v takovém případě rozhoduje o osvobození od soudních poplatků výlučně jen předseda senátu (viz § 138 o. s. ř. a dále usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2014, sp. zn. 1 Cm 33/2001). Dále dovolatel s poukazem na ustanovení § 374 odst. 3 občanského soudního řádu [podle kterého platí, že je-li podáno odvolání proti rozhodnutí, které vydal soudní komisař, justiční čekatel, asistent soudce nebo pověřený administrativní zaměstnanec, může mu zcela vyhovět předseda senátu (samosoudce) a že jeho rozhodnutí se považuje za rozhodnutí soudu prvního stupně a lze jej napadnout odvoláním], namítá, že řízení před odvolacím soudem je zatíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávnost napadeného rozhodnutí, neboť nepřihlédl k tomu, že z jeho rozhodnutí není zřejmé, zda a kdy bylo odvolání předloženo předsedovi senátu, resp. není zřejmé, jaký postoj předseda senátu (samosoudce) k rozhodnutí jeho asistenta zaujal. Navrhl, aby dovolací soud napadené usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále také jen „o. s. ř.“), neboť řízení bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. Čl. II bod 2. zákona č. [293/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odvolací řízení skončeno, bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 občanského soudního řádu, se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovolací soud dospěl k závěru, že dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně v části výroku, jímž žalobci v řízení o žalobě pro zmatečnost podané žalobcem proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. 8. 2011, č. j. 58 Cm 30/2010 - 37, nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, kterým se odvolací řízení končí, je podle ustanovení § 237 odst. o. s. ř. přípustné, neboť v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena otázka procesního práva, zda podání žaloby pro zmatečnost z důvodu uvedeného v ustanovení § 229 odst. 1 písm. f) občanského soudního řádu je zřejmě bezúspěšným uplatňováním práva ve smyslu ustanovení § 138 občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 8. 2011, v případě, že touto žalobou bylo napadeno usnesení soudu prvního stupně vydané dne 19. srpna 2011 pověřenou asistentkou soudce v řízení o žalobě žalobce o určení pravosti, výše a pořadí popřené pohledávky, jímž byla zamítnuta jeho žádost o osvobození od soudních poplatků, odůvodněná tím, že na jeho majetek byl prohlášen konkurs.

Po přezkoumání napadeného usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné, a že rozhodnutí soudů je postiženo vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

V dané věci podal žalobce v řízení o žalobě, již se domáhal určení pravosti, výše a pořadí popřené pohledávky, žádost o osvobození od soudních poplatků dne 10. 1. 2011; je pro třeba i v současné době vycházet z ustanovení § 138 odst. 1 věty první občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 8. 2011 (k tomu srov. odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2014, sp. zn. 21 Cdo 1940/2013). Podle tohoto ustanovení platilo, že na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi zcela nebo zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva.

Otázku, zda pověřená asistentka soudce, která vydala žalobou pro zmatečnost napadené usnesení Městského soudu v Praze, k tomu byla podle zvláštních právních předpisů oprávněna či nikoliv, je třeba i v současné době posoudit - vzhledem k tomu, že toto rozhodnutí bylo vydáno dne 19. srpna 2011 - podle níže uvedených ustanovení zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinných do 31. 12. 2013, zákona č. [121/2008](#) Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, účinných do 31. 12. 2013 (dále jen „zákon č. [121/2008](#) Sb.“), a podle zákona č.

[6/2002](#) Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, účinných do 31. 12. 2013 (dále jen „zákon č. [6/2002](#) Sb.“).

Odvolací soud při svém rozhodnutí vycházel z názoru, že žalobcem v žalobě pro zmatečnost uplatněný důvod uvedený v ustanovení § 229 odst. 1 písm. f) občanského soudního řádu by v dané věci přicházel v úvahu, pokud by asistentka soudce, která vydala žalobou napadené usnesení, k tomu nebyla podle zvláštních právních předpisů oprávněna.

Podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. f) občanského soudního řádu žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout pravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, kterým bylo řízení skončeno, jestliže soud byl nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát.

Nesprávné obsazení soudu jako důvod zmatečnosti znamená, že ve věci rozhodoval samosoudce (předseda senátu) namísto senátu, že věc byla projednána v rozporu s rozvrhem práce jiným senátem nebo samosoudcem, než kterým projednána být měla, nebo že věc projednal a rozhodl vyšší soudní úředník, justiční čekatel nebo asistent soudce, ačkoliv k tomu nebyly dány podle zvláštních předpisů podmínky.

Podle ustanovení § 36 odst. 1 věty první občanského soudního řádu v řízení před soudem jedná a rozhoduje senát nebo jediný soudce (samosoudce).

Podle ustanovení § 38a věty první občanského soudního řádu zvláštní zákon stanoví, ve kterých jednoduchých věcech mohou samostatně rozhodovat a ve kterých dalších věcech mohou samostatně provádět jednotlivé úkony vyšší soudní úředníci.

Podle ustanovení § 36a odst. 4 zákona č. [6/2002](#) Sb. asistent soudce vykonává jednotlivé úkony soudního řízení z pověření soudce, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo rozvrh práce. Podle odstavce 5 citovaného ustanovení je asistent soudce oprávněn podílet se na rozhodovací činnosti soudu v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem pro vyšší soudní úředníky; na jeho postavení se přiměřeně použijí ustanovení upravující postavení vyšších soudních úředníků.

Podle ustanovení § 10 odst. 3 písm. e) zákona č. [121/2008](#) Sb., nestanoví-li zvláštní zákon jinak, může vyšší soudní úředník provádět v občanském soudním řízení a v soudním řízení správním tyto úkony soudu: rozhodování ve věcech soudních poplatků, včetně rozhodování o osvobození od povinnosti platit soudní poplatek, rozhodování o zastavení řízení z důvodu nezaplacení poplatku a zrušení uvedeného rozhodnutí, s výjimkou případů, kdy uložení povinnosti zaplatit poplatek souvisí s rozhodnutím ve věci samé. Podle ustanovení § 10 odst. 3 písm. p) bodu 16. zákona č. [121/2008](#) Sb. může vyšší soudní úředník dále provádět úkony v insolvenčním řízení, s výjimkou jednání a rozhodnutí o věci samé v incidenčních sporech.

Z uvedeného vyplývá, že v dané věci (pověřená) asistentka soudce Městského soudu v Praze Mgr. Marta Malinová nebyla podle zvláštních právních předpisů oprávněna rozhodnout usnesením ze dne 19. srpna 2011, č. j. 58 Cm 30/2010 - 37, o žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků v řízení o žalobě, jíž se žalobce domáhal určení pravosti, výše a pořadí popřené pohledávky, které je rozhodnutím o věci samé v incidenčním sporu (k tomu obdobně srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. prosince 2011, č. j. MSPH 76 INS 8711/2009, 2 VSPH 1524/2011-B-510, v němž dospěl k závěru, že asistent soudce není oprávněn rozhodovat v insolvenčním řízení o osvobození od povinnosti platit soudní poplatek v případech, kdy uložení povinnosti zaplatit soudní poplatek souvisí s rozhodnutím ve věci samé).

Není proto správný závěr odvolacího soudu, že „možnost vyššího soudního úředníka rozhodovat o

osvobození od soudních poplatků výslovně umožňuje ustanovení § 10 odst. 3 písm. e) zákona č. [121/2008](#) Sb., a že takové rozhodnutí tedy přísluší i asistentu soudce“.

Dovolatelé však nelze přisvědčit v tom, že nálezem Ústavního soudu ze dne 22. května 2013, sp. zn. Pl. ÚS 31/10, uveřejněným pod číslem 224/2013 Sb., bylo zrušeno ustanovení § 10 zákona č. [121/2008](#) Sb.; ve skutečnosti Ústavní soud tímto nálezem zrušil ustanovení § 11 zákona č. [121/2008](#) Sb., a to uplynutím dne 31. 12. 2013. Ustanovení § 10 zákona č. [121/2008](#) Sb. bylo zrušeno zákonem č. [293/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, účinným od 1. 1. 2014.

Souhlasit nelze ani s námitkou dovolatele, že o jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků pro řízení o žalobě pro zmatečnost, nebyla podle zvláštních právních předpisů oprávněna rozhodnout asistentka soudce Městského soudu v Praze usnesením ze dne 29. ledna 2013, č. j. 1 Cm 33/2011 - 36, Mgr. Kristýna Zemanová. Nehledě na to, že tuto otázku odvolací soud ve svém rozhodnutí neřešil, a proto na ní ani nespočívá, je v tomto ohledu možno odkázat na odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. března 2007, sp. zn. 21 Cdo 1474/2006, a ze dne 13. listopadu 2008, sp. zn. 21 Cdo 4706/2007, v nichž dovedl, že za rozhodnutí ve věci samé je považováno při posouzení důvodnosti těchto mimořádných opravných prostředků jen rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost (a o žalobě na obnovu řízení), vyznělo-li rozhodnutí z pohledu předmětu řízení o těchto žalobách meritorně.

Protože žalobce podal žádost o osvobození od soudních poplatků pro řízení o žalobě pro zmatečnost podáním ze dne 27. 12. 2011, je tuto jeho žádost třeba posoudit podle ustanovení § 138 občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 9. 2011 (dále též jen „o. s. ř.“). Podle odstavce 1 tohoto ustanovení platí, že na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva; přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li proto zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Nerozhodne-li předseda senátu jinak, vztahuje se osvobození na celé řízení a má i zpětnou účinnost; poplatky zaplacené před rozhodnutím o osvobození se však nevracejí.

Nejvyšší soud v usnesení ze dne 26. února 2014, sp. zn. 21 Cdo 987/2013, které bylo občanskoprávním a obchodním kolegiem přijato dne 11. 6. 2014 k uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, dospěl k závěru, že účastník občanského soudního řízení uplatňuje ve smyslu ustanovení § 138 odst. 1 občanského soudního řádu právo svévolně tehdy, činí-li procesní úkony nikoliv v zájmu ochrany svých subjektivních práv, ale jen zlovolně (při vědomí, že tím svá práva neochrání a ani ochránit nechce) a se záměrem způsobit jinému škodu nebo jinou újmu, popřípadě alespoň procesní obtíže. O zřejmě bezúspěšné uplatňování práva jde ve smyslu ustanovení § 138 odst. 1 občanského soudního řádu zpravidla tehdy, je-li již ze samotných údajů (tvrzení) účastníka nebo z toho, co je soudu známo z obsahu spisu nebo z jiné úřední činnosti nebo co je obecně známé, bez dalšího nepochybné, že požadavku účastníka nemůže být vyhověno. O zřejmě bezúspěšné uplatňování (řádného nebo mimořádného) opravného prostředku se pak jedná zejména tehdy, jestliže byl podán opožděně, osobou, která k němu není (subjektivně) oprávněna, nebo je objektivně nepřipustný, nebo jestliže (s přihlédnutím ke všemu, co je soudu známo) je bez dalšího nepochybné, že opravný prostředek nemůže být úspěšný.

Jestliže - jak dovolací soud dovedl shora - (pověřená) asistentka soudce Městského soudu v Praze Mgr. Marta Malinovská nebyla podle zvláštních právních předpisů oprávněna rozhodnout usnesením ze dne 19. srpna 2011, č. j. 58 Cm 30/2010 - 37, o žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků v řízení o žalobě, již se žalobce domáhal určení pravosti, výše a pořadí popřené pohledávky, pak ve smyslu ustanovení § 229 odst. 1 písm. f) o. s. ř. byl soud nesprávně obsazen a důvod zmatečnosti tak byl naplněn. Nelze proto dospět k jinému závěru, než že podání žaloby pro zmatečnost

(mimořádného opravného prostředku) žalobcem proti tomuto rozhodnutí není zřejmě bezúspěšným uplatňováním práva ve smyslu ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř. Závěr odvolacího soudu, který zaujal v napadené části jeho usnesení, není tudíž správný.

Za dovolacího řízení dále vyšlo najevo, že řízení před soudy obou stupňů je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. K této vadě dovolací soud ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř. přihlédl, i když nebyla uplatněna v dovolání.

Soud prvního stupně usnesením ze dne 6. 2. 2014, č. j. 1 Cm 33/2011 - 75, žalobci k jeho žádosti ze dne 17. 4. 2013 přiznal osvobození od soudního poplatku z dovolání a současně mu k ochraně jeho zájmů v dovolacím řízení ustanovil advokáta JUDr. Petra Mikysku, ačkoliv soudy dříve za řízení jeho žádostem o osvobození od soudních poplatků nevyhověly; zatímco zamítnutí těchto žádostí soudy zdůvodnily tím, že žalobce žalobou pro zmatečnost uplatňuje právo zřejmě bezúspěšně, tento závěr soud v citovaném usnesení nečinil a své rozhodnutí o žádosti žalobce odůvodnil tím, že z listin, které žalobce doložil, má osvědčeno, že nevlastní žádný movitý a nemovitý majetek, nedisponuje finanční hotovostí ani bankovnímu účty a ani jiným majetkem, ze kterého by bylo možno pokrýt náklady soudních poplatků, resp. právního zastoupení.

V usnesení ze dne 26. února 2014, sp. zn. 21 Cdo 987/2013, Nejvyšší soud dále vyslovil právní názor, že pro závěr, zda se jedná ve smyslu ustanovení § 138 odst. 1 občanského soudního řádu o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování práva, je třeba použít v řízení před soudem prvního stupně, v odvolacím řízení nebo v dovolacím řízení stejná (shodná) hlediska.

Závěry soudů obou stupňů o tom, zda žalobce splňuje předpoklady pro osvobození od placení soudních poplatků podle ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř. si však v napadeném usnesení odvolacího soudu, jakož i soudu prvního stupně, oproti závěru uvedenému v usnesení soudu prvního stupně ze dne 6. 2. 2014, č. j. 1 Cm 33/2011 - 75, vzájemně protiřečí (jsou vnitřně rozporné). V zájmu ochrany práv žalobce v řízení před soudy (podle Čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy od počátku řízení) musí soudy znovu (požádá-li o to žalobce) uvážit, zda poměry žalobce odůvodňují zčásti či zcela osvobození od placení soudních poplatků podle ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř., případně též ustanovení zástupce z řad advokátů účastníku podle ustanovení § 30 o. s. ř., když hlediska pro takové rozhodování jsou ve všech stupních občanského soudního řízení shodná a když podání žaloby pro zmatečnost není z jeho strany zřejmě bezúspěšným uplatňováním práva ve smyslu ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř., jak bylo shora uvedeno. Soudy by měly při svém rozhodnutí zohlednit rovněž skutečnost, jež vyplývá z úplného výpisu z obchodního rejstříku vedeného u Městského soudu v Praze v oddíle C, vložka 43537, že na základě usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 9. 2011, č. j. MSPH 76 INS 8711/2009-B-490, pravomocného dne 23. 2. 2012, byl zrušen konkurs na majetek dlužníka (žalobce), protože majetek dlužníka zcela nepostačuje pro uspokojení jeho věřitelů.

Další vada řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, spočívá v tom - jak dovolatel namítá - že soudy nerespektovaly ustanovení § 374 odst. 3 občanského soudního řádu [jenž od účinnosti zákona č. [7/2009](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, tj. od 1. 7. 2009, stanoví, že je-li podáno odvolání proti rozhodnutí, které vydal soudní komisař, justiční čekatel, asistent soudce nebo pověřený administrativní zaměstnanec, může mu zcela vyhovět předseda senátu (samosoudce), a že jeho rozhodnutí se považuje za rozhodnutí soudu prvního stupně a lze je napadnout odvoláním (srov. též ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. [121/2008](#) Sb., které se s ohledem na ustanovení § 36a odst. 5, část věty za středníkem zákona č. [6/2002](#) Sb. použije přiměřeně rovněž na postavení asistenta soudce], jelikož spis nebyl s odvoláním žalobce proti rozhodnutí soudu prvního stupně ze dne 29. ledna 2013, č. j. 1 Cm 33/2011 - 36, vydaným asistentkou soudce Mgr. Kristýnou Zemanovou, předložen předsedovi senátu (samosoudci). Ten má podle uvedené právní úpravy na výběr ze dvou

alternativ: a) o odvolání rozhodne sám, což však může učinit pouze v případě, kdy odvolání zcela vyhoví. Jeho rozhodnutí se pak považuje za rozhodnutí soudu prvního stupně a lze je napadnout odvoláním; b) nemůže-li odvolání zcela vyhovět, nesmí sám rozhodnout; v takovém případě předloží věc odvolacímu soudu, aby o odvolání rozhodl.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu v napadené části výroku, jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o zamítnutí žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků, není správné. Protože nejsou splněny podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu napadeného usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky je v této části výroku zrušil (§ 243e odst. 1 občanského soudního řádu). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud ve výroku, jímž žalobci nepřiznal osvobození od placení soudních poplatků, i toto rozhodnutí a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně (Městskému soudu v Praze) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá občanského soudního řádu).

Právní názor vyslovený v tomto usnesení je závazný (§ 226 a § 243g odst. 1 část první věty za středníkem občanského soudního řádu).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)